

TINTA INVISIBLE

Impressores valencianes a la col·lecció de la Biblioteca Històrica

Amb motiu del Dia Internacional de la Dona, la Biblioteca Històrica ha organitzat una microexposició sobre dones impressores valencianes per a contribuir a visibilitzar la seua tasca i per difondre el patrimoni bibliogràfic que es conserva a la Biblioteca Històrica de la Universitat de València.

“Stampa”
Cesare Ripa, 1555-1622
Iconologia
In Venetia:
presso Cristoforo Tomasini, 1645
Universitat de València
Biblioteca Històrica
BH Y-30/89

La Biblioteca Històrica compta entre els seus fons amb obres impreses per dones, el paper de les quals va ser clau per al desenvolupament de la impremta valenciana i per a la difusió de les idees i la cultura de la seua època. A la feina i la perícia d'aquestes dones devem un gran nombre de les obres que es troben entre les més significatives en la història del llibre valencià. Va ser també una dona, Elionor Eiximenis, qui va ajudar econòmicament a Lambert Palmart quan aquest es va establir a València. Del seu taller eixiria el considerat com el primer llibre de caràcter literari imprès a la península Ibèrica, *Obres o Trobes en lahors de la Verge Maria* (1474).

Les impremtes eren un negoci familiar on tallers i habitatge compartien espai i, ja des de l'inici, a mitjan segle XV, les dones van estar implicades en les tasques pròpies de l'ofici. No obstant això, tot i que en la iconografia la impremta es representa per una figura femenina, la seua presència en aquest àmbit ha passat desapercibuda. Resulta excepcional trobar el nom d'una dona en un peu d'impremta o en el colofó d'una obra, llevat que aparega vinculat a un parentiu, per la qual cosa moltes d'elles, així com la seua aportació a la història de la producció del llibre, han sigut oblidades i romanen ocultes sota fórmules comercials com a "Viuda de", "Filla de" o "Hereus de".

 La impremta al lector,

S O N E T O
de Nicolas de Spinosa al lector.

Aqui veras, lector, la braua guerra,
struendo, y furia donde impera Marte:
tambien el gran valor, esfuerço, y arte
de capitanes mil en mar, y en tierra:
Veras la paz que todo esto de tierra,
la multitud de bienes que reparte,
si lees del Ionio la segunda parte
que el doctór Villafranca desentierra:
Veras quan diestramente ha enriquecido
el idioma nuestro con gran gloria,
la verdad traduziendo sabiamente:
Tratale cõ amor, porque ha emprendido
dar nos al Louio en la vulgar historia,
empresa principal y preminente.

¶ La impressora al lector,

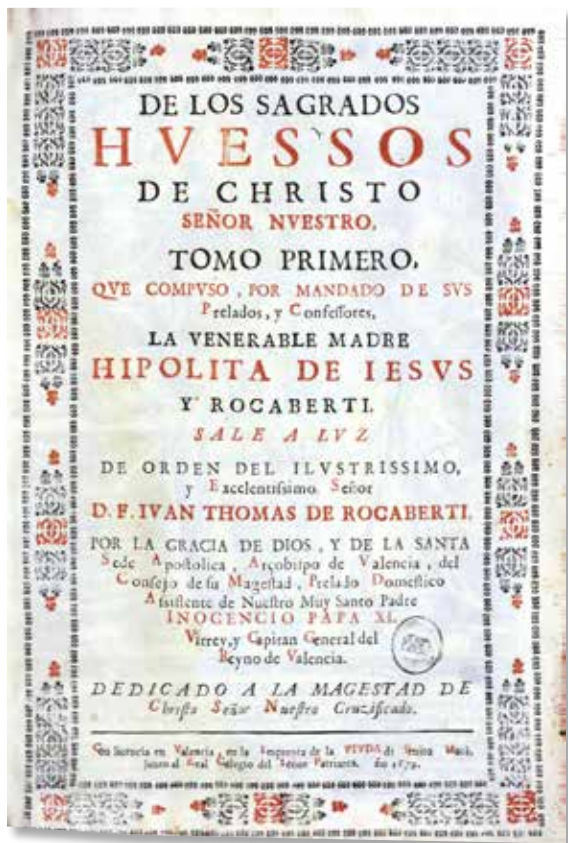
Puesto que el mugeril flaco bullicio
no deue entremeterse en arduas cosas,
pues luego diç en lenguas maliciosas,
que es sacar a las pueras de su quicio:
Si el voto mio vale por mi officio,
y hauer sido vna entre las mas curiosas,
que de ver, e imprimir las mas famosas
historias ya tengo vso, y exercicio:
Ionio Latino deste tiempo ha sido
el mas rico escritor, y mas illustre
que ha visto ni vera el suelo Toscano:
Y hae dado Español, y de mas lustre
el docto Villafranca, agradescido
seras a el, y a mi lector humano.

Ramon Muntaner, 1265-1336
Chronica, o descripción de los hechos, e hazanyas del inclit Rey Don Iauve Primer...
 En Valencia: en casa de la viuda de
 Joan Mey Flandro, 1558
 Universitat de València
 Biblioteca Històrica
 BH R-1/76

A les vitrines s'inclou una selecció de documents que van ser produïts en les impremtes valencianes des del segle XVI al XIX. Obriu el recorregut dos exemplars encunyats per **Jerònima Galés**, una de les impressores més conegudes del segle XVI, i que figura als peus d'impremta com a "Viuda de Joan Mey" (1556-1568) o "Viuda de Pedro de Huete" (1581- 1587). Va escriure un sonet en el qual reivindicava la seua experiència i coneixement de la professió que exercia, i el va publicar en 1562 en els preliminars de la traducció castellana d'*El libro de las historias y cosas acontecidas en Alemania, España...* de Paolo Giovio.

També es poden veure altres obres procedents d'imprentes dirigides per dones. Del segle XVII, es mostra el *Memorial en hecho, y en derecho en fauor del oficio de Torcedores de seda contra el oficio de Velluteros*, imprès en 1638 per la viuda de Joan Crisòstom Garriz; o l'obra composta per sor Hipòlita de Jesús, *De los sagrados huessos de Christo Señor nuestro*, produït en 1679 a la impremta de la viuda de Benet Macé (**Josepa Avinent**). En l'obra *Escala mistica y estimulo de amor diuino* d'Antonio Panes (O.F.M.), podem veure al peu d'impremta el nom i cognom d'**Isabel Joan Vilagrassa**, que va heretar el taller després de la mort del seu pare. En contraure matrimoni amb Francesc Mestre en 1677, van utilitzar la fórmula "Herederos de Jerónimo Vilagrassa", que prompte seria substituïda pel nom de l'impressor.

Hipòlita de Rocabertí i Soler, 1594-1664
*De los sagrados huessos de Christo Señor
nuestro: tomo primero*
En Valencia: en la Imprinta
de la viuda de Benito Macé..., 1679
Universitat de València
Biblioteca Històrica
BH Y-34/69

De segle XVIII, s'exposa *Avisos de Parnaso* de Joan Baptista Corachan, editada per l'Acadèmia Valenciana a càrrec de Gregori Maians i Siscar, i impresa en 1747 per la viuda d'Antoni Bordassar (**Margarita Veo**). Així mateix, s'exhibeix un exemplar que inclou les obres *Arte, y compendio del canto llano*, de fra Pedro de Villasagra, i la *Adición* de Manuel Narro, ambdues impreses en la impremta de la viuda de Joseph de Orga (**Antonia Gómez**), en 1765 i 1766, respectivament.

La selecció finalitza amb dues obres impreses al taller d'Agustí Laborda, especialitzat en plecs de cordell, i que va estar a càrrec de la seua viuda, **Vicenta Devís** (1779-1819) i de la seua filla **Maria Teresa Laborda i Devís** (1820-1825). Aquest va ser un dels pocs casos en els quals una dona va heretar el negoci de mans d'una altra dona.

La mostra és tan sols una pinzellada que pretén recuperar el nom d'aquestes dones que es van enfrontar a l'estructura social de l'època. D'algunes coneixem els seus noms, però quantes s'han quedat ocultes pel temps?, quantes formen part del grup de dones invisibles?. Són dones que, tot i haver deixat la seua petjada en el llibre imprès, el van fer amb una tinta anònima, una tinta que, com una capa d'invisibilitat, les oculta i no ens permet veure la mà femenina que hi ha darrere de la seua empremta.

Del 7 de març a l'11 d'abril de 2021
Diumenges, de 10 a 14 hores
Sala Duc de Calàbria. Biblioteca Històrica
ENTRADA LLIURE. AFORAMENT LIMITAT

www.uv.es/bibliotecahistorica

